

Aleg. 8.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z projektem do ustawy postanawiającej, że grzywny nakładane przez władze sądowe i polityczne, a przyznaczone dla funduszków ubogich, wpływać mają do Wydziałów powiatowych.

Wysoki Sejmie!

Ustawa gminna zalicza w §. 27. lit. c. sprawę ubogich, opiekę nad zakładami dobroczynnymi i zapobieganie żebractwa, w poczet spraw należących do własnego zakresu działania gminy, i postanawia w §. 35. u. gm., że Rada gminna winna czuwać nad tem, aby ubodzy w miarę ustaw zaopatrzeni byli, wkłada oraz na Radę obowiązek starać się o potrzebne środki gdyby nie wystarczały zakłady i fundusze na ten cel przeznaczone, i może oznaczyć sposób ich użycia.

Jednem z ważniejszych źródeł dochodu miejscowych funduszków ubogich, są kwoty wpływające z grzywien nakładanych przez władze sądowe i polityczne. Grzywny, które nakładają władze sądowe za czyny karygodne na podstawie ustawy karnej, przeznaczone są w myśl §. 241. kod. karn. na rzecz ubogich tej miejscowości, w której czyn karygodny został popełniony. Również i grzywny nakładane przez władze polityczne wpływają zazwyczaj do funduszu miejscowych ubogich, o ile szczególne postanowienia nie zawierają odmiennych postanowień.

Stosownie do przepisu §. 50. u. gm. jest Zwierzchność gminna organem zarządzającym i wykonawczym gminny, a naczelnik gminy załatwia stosownie do §. 56. u. gm. sprawy ubogich według ustaw i urzędzeń, zawiaduje zakładami gminnymi i nadzoruje zakłady własny zarząd mające, o ile akt fundacyi lub umowa nie zawierają innych postanowień.

Dla tego też kwoty pochodzące z grzywien, nakładanych przez władze sądowe i polityczne, a przeznaczone dla funduszków ubogich miejscowych wpływają na ręce naczelników, względnie Zwierzchności gminnych.

Dochód jednakowoż miejscowych funduszków ubogich z grzywien płynący jest z natury swej przypadkowym; stąd też nie może być obejmowanym budżetami czyli preliminarzami z góry układanymi. Ta okoliczność utrudnia wielce, a nawet prawie niemożliwym czyni kontrolowanie przychodu funduszków miejscowych ubogich płynącego z tego rodzaju grzywien przez

wyższe władze autonomiczne, a w pierwszym rządzie przez Wydziały powiatowe do wykonywania tego nadzoru powołane postanowienie §. 98. u. gm., tudzież ustawy z d. 18. Lutego 1875. L. 14. dz. u. kraj.

Przy odsyłaniu funduszków z takich grzywien pochodzących na ręce Zwierzchności gminnych zdarza się niestety częstokroć, iż nadsyłane kwoty nie na cel właściwy, lecz na pokrycie innych wydatków idą, a w należytej ewidencji utrzymane nie bywają.

Częstokroć wójt na wsi uważa nadesłane z grzywien fundusze za grosz dla własnego użytku otrzymany, chowa je do własnej kieszeni, albo obraca na zupełnie inne cele, jeżeli ich nie przywłaszczy sobie pisarz gminny.

Chcąc temu zaradzić, dołożył Wydział krajowy u władz sądowych i politycznych starania, ażeby funduszków tego rodzaju nie nadsyłano do funduszu miejscowych ubogich wprost na ręce Zwierzchności gminnej, lecz za pośrednictwem Wydziału powiatowego.

Te zabiegi Wydziału krajowego nie odniosły jednak na drodze administracyjnej pomyślnego skutku, albowiem c. k. Ministerstwo sprawiedliwości i spraw wewnętrznych, wyrzekły ostatecznie na dniu 3. Czerwca 1880. l. 2463. i na dnju 11. Czerwca 1880. l. 8089., że według postanowień §§. 27. i 35. u. gm. w Galicyi naczelnicy gminy powołanymi są do odbierania kwot przypadających z grzywien miejscowym funduszom ubogich, o ile akt fundacyjny lub umowa nie zawierają odmiennych postanowień.

Z tego zapatrywania wychodząc zarządono, że odtąd wszelkie takie kwoty przesyłane być mają miejscowym funduszom ubogich na ręce naczelników gmin, o ile istniejące akty fundacyjne, lub zawarte umowy nie zawierają w tej mierze odmiennych postanowień.

W celu ułatwienia nadzoru i utrzymywania ewidencji funduszków wpływających z tego rodzaju grzywien na rzecz zaopatrywania miejscowych ubogich, odniósł się Wydział krajowy na dniu 30. Listopada 1880. l. 6832. do wyższych c. k. Sądów krajowych we Lwowie i Krakowie, tudzież do c. k. Namiestnictwa o wydanie stosownych zarządzeń do podwładnych władz sądowych i politycznych, ażeby zawiadamiwały Wydziały powiatowe o każdorazowym przesłaniu Zwierzchności gminnej kwot pochodzących z grzywien przez się nałożonych, a przeznaczonych na fundusz miejscowych ubogich. Równocześnie wydał Wydział krajowy odpowiednie pouczenia do Wydziałów powiatowych co do postępowania zachować się mającego pod względem kontroli nad tego rodzaju dochodami funduszu miejscowych ubogich.

Atoli i te zarządzenia nie okazały się dostatecznymi do zapewnienia, ażeby fundusze z tego rodzaju grzywien pochodzące, wyłącznie tylko na ten cel obracane były, na jakie je przewidziana jest ustawa. Wydziały powiatowe dopiero przy lustracji majątków gminnych przychodzą do wiadomości, że kwoty pochodzące z grzywien używane bywają bądź na pokrycie potrzeb gminnych, bądź na inne wydatki, których naczelnicy gminy usprawiedliwić nie są w stanie. Prócz tego tłumaczą się naczelnicy gmin częstokroć, jakoby awizowane pieniądze nie nadeszły. Ztąd powstają liczne korespondencje i sprawdzania, a bardzo często wykazuje się nareszcie, że naczelnik gminy z temi pieniędzmi niewłaściwie sobie postąpił. Odzyskanie zaś tych funduszków wobec postanowień §. 64. u. gm., że pretensje gminy, względnie zakładu gminnego do wynagrodzenia szkody przeciw członkom Zwierzchności gminnej, poszukiwane być mają zwykłą drogą prawa, i wobec małej zamożności większej części wójtów jest albo wcale niemożliwym, albo dałoby się uzyskać dopiero po mozolnem tylko i kosztownem przeprowadzeniu procesu.

Wydarzył się nawet wypadek, stwierdzony pismem wyższego c. k. Sądu krajowego we Lwowie z d. 24. Stycznia 1882. l. 325., że złożona w pewnym c. k. Sądzie powiatowym grzywna w kwocie 10 zł. została zaadresowaną do wcale nie istniejącej Zwierzchności gminnej w Paligach, co dało pomocnikowi woźnego przy powyższym Sądzie prawdopodobnie sposobność do przywłaszczenia sobie tej kwoty. Wynagrodzenia szkody w ten sposób wyrządzonej właściwemu funduszowi ubogich, do którego ta kwota płynąć miała, możnaby czy to przeciw winnemu urzędnikowi, czy też przeciw Państwu dochodzić tylko zaskarżeniem w drodze przepisanej ustawą z d. 12. Lipca 1872. L. 112. dz. u. p.

Te niewłaściwości skłoniły Wydziały powiatowe w Bochni, Brzozowie, Buczaczu, Cieszanowie, Dąbrowie, Gorlicach, Jaśle, Kałuszu, Kamionce strumiłowej, Kołomyi, Krośnie, Mielcu, Mościskach, Nadwórnie, Pilźnie, Przemyślanach, Rawie, Ropczycach, Rudkach, Samborze, Sanoku, Starem mieście, Wieliczce i Żółkwi do przedłożenia petycji Wysokiemu Sejmowi bądź to bezpośrednio, bądź też za pośrednictwem Wydziału krajowego o wydanie stosownych zarządzeń, ażeby grzywny w mowie będące wpływały do funduszków miejscowych ubogich nie bezpośrednio na ręce Zwierzchności gminnych, lecz za pośrednictwem Wydziału powiatowego.

Takie postępowanie byłoby ze wszech miar odpowiedniem, Wydział powiatowy bowiem otrzymawszy taką grzywnę wszedłby w położenie zawezwania Zwierzchności gminnej, ażeby w myśli §. 35. u. gm. spowodowała uchwałę Rady gminnej co do sposobu użycia funduszu z tej kary pochodzącego. Gdyby taka uchwała Rady gminnej w oznaczonym czasie przedłożona nie została, lokowałyby Wydział powiatowy przesłany sobie fundusz w książeczce Kasy oszczędności, lub w inny podobny sposób, a otrzymaną książeczkę winkulowaną na rzecz właściwego funduszu ubogich, wręczałby Zwierzchności gminnej, zarządzając równocześnie wciągnięcie do inwentarza gminnego.

Przy takim lub podobnem postępowaniu zapewnionem byłoby, że fundusze z grzywien pochodzące, nie będą mogły być użyte, jak tylko na ten cel, jaki im przeznaczyła ustawa.

Wydanie takiej szczegółowej instrukcyi jest niewątpliwie sprawą czysto administracyjną i wchodzi w zakres tej władzy, której powierzony jest naczelny nadzór nad mieniem gmin i zakładów gminnych, to jest Wydziału krajowego.

Z powyżej przytoczonego przebiegu tej sprawy wypływa atoli, że Wydział krajowy dopiero wówczas wejdzie w położenie wydania instrukcyi tego rodzaju, jeżeli zostaną zmienione lub uzupełnione postanowienia ustawodawcze, które c. k. Ministerstwu sprawiedliwości i spraw wewnętrznych dały powód do wydania rozporządzenia, aby takie grzywny przesyłano na ręce Zwierzchności gminnych.

Ministerstwa powołują się wprawdzie w tej mierze na postanowienia §§. 27. i 35. u. gm. Wydział krajowy mniema jednak po bliższem rozpatrzeniu się, że ani §. 27. ani też §. 35. u. gm. nie są do tego odpowiedniami, ażeby przez zmianę w brzmieniu postanowień w nich zawartych przepisać, że kwoty pochodzące z grzywien w mowie będących wpływać mają do funduszu ubogich za pośrednictwem Wydziału powiatowego; §. 27. bowiem wyraża ogólną zasadę, a §. 35. stanowi o prawach i obowiązkach Rady gminnej w sprawie zaopatrywania ubogich.

Właściwem miejscem do przeprowadzenia projektowanej zmiany w postanowieniach ustawy, a względnie jej uzupełnienia jest zdaniem Wydziału krajowego §. 56. u. gm. w ustępie pierwszym odnoszącym się do załatwienia spraw ubogich.

Otóż ten ustęp należy uzupełnić postanowieniem, że pieniądze pochodzące z grzywien w mowie będących wpływać mają za pośrednictwem Wydziałów powiatowych do funduszu miejscowych ubogich.

Wydział krajowy wnosi przeto:

„Wysoki Sejm raczy uchwalić projekt ustawy pod /:“

Z Rady Wydziału krajowego królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 6. Czerwca 1882.

Marszałek krajowy:

Dr. Mikołaj Zyblikiewicz w. r.

Członek Wydziału krajowego:

Dr. Franciszek Smolka w. r.

U s t a w a

z dnia dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskim zmieniająca postanowienie §. 56. u. gm. z d. 12. Sierpnia 1866.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskim postanawiam jak następuje:

Art. I.

§. 56. ustawy gminnej z d. 12. Sierpnia 1866. l. 19. dz. u. kr. zostaje uchylonym w dotychczasowym brzmieniu, i ma brzmieć jak następuje:

Zarząd majątku.

§. 56.

Naczelnik prowadzi zarząd majątku gminy, nadzoruje użytkowanie i zarząd dobra gminnego, kieruje przedsiębiorstwami gminnymi i czuwa nad ich wykonaniem, załatwia sprawy ubogich według ustaw i urzędzeń, i rozporządza w sprawach gminnych nie należących do zakresu działania Rady. Kwoty pochodzące z grzywlen nakładanych przez władze sądowe i polityczne, a przeznaczonych dla funduszków miejscowych ubogich, mają być wypłacane przez te władze naczelnikiem gminy za pośrednictwem Wydziału powiatowego.

Naczelnik zawiaduje zakładami gminnymi i nadzoruje Zakłady, własny zarząd mające, o ile akt fundacyi lub umowa nie zawierają innych postanowień.

Naczelnik zezwala na przedsięwzięcie dobrowolnej sprzedaży ruchomości drogą licytacji, i czuwa nad ścisłym zachowaniem i wypełnianiem istniejących w tej mierze przepisów.

Art. II.

Wykonanie tej ustawy polecam Moim Ministrom spraw wewnętrznych i sprawiedliwości.